

УДК 821.09

DOI <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2025-215-34>

ЛІНГВОКУЛЬТУРНА СПЕЦИФІКА ВТІЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ США ТА КАНАДИ

LINGUOCULTURAL SPECIFICITY OF THE EMBODIMENT OF NATIONAL IDENTITY IN THE ARTISTIC TEXTS OF THE USA AND CANADA

Рибакова К. А.,*orcid.org/0009-0003-8136-8236**кандидат філологічних наук,**доцент кафедри германських і романських мов**Київського національного лінгвістичного університету*

Статтю присвячено дослідженню лінгвокультурної специфіки репрезентації національної ідентичності у художніх текстах США та Канади. У фокусі аналізу перебуває взаємозв'язок мови, культури та національної самосвідомості, що втілюється в художній літературі як ключовому інструменті формування й трансляції колективної пам'яті та ідентичності. Визначено, що літературні тексти обох країн виступають не лише відображенням соціально-історичних процесів, а й активним чинником у формуванні образу нації, її базових цінностей, ідеологічних орієнтирів та культурних кодів. У межах порівняльного аналізу простежено відмінності та спільні риси у способах конструювання національної ідентичності в американській та канадській літературі. Американські художні тексти тяжіють до утвердження ідеї «американської мрії», індивідуалізму та мультикультурного синтезу, де мовні стратегії спрямовані на поєднання особистісної свободи та національної єдності. Натомість канадська література демонструє пріоритетність теми культурного плюралізму, бінаціональності (англо- та франкомовної традиції), а також особливої уваги до просторового виміру ідентичності, де географія та природа постають важливими маркерами культурної самобутності. Окремо розглянуто роль художнього дискурсу у збереженні та актуалізації колективних наративів, що формують цілісне уявлення про націю. З'ясовано, що у США ключовими дискурсивними домінантами виступають ідеї демократії, рівних можливостей, національної винятковості та мобільності, тоді як канадські тексти фокусуються на проблематиці ідентичності як діалогу між культурами, балансі між традиціями та глобалізаційними процесами.

Ключові слова: лінгвокультурна специфіка, національна ідентичність, художній текст, США, Канада, мультикультуралізм, мовна репрезентація, культурний код, літературний дискурс.

The article is devoted to the study of the linguistic-cultural specificity of the representation of national identity in the artistic texts of the USA and Canada. The focus of the analysis is the relationship between language, culture and national self-consciousness, which is embodied in fiction as a key tool for the formation and transmission of collective memory and identity. It is determined that the literary texts of both countries act not only as a reflection of socio-historical processes, but also as an active factor in the formation of the image of the nation, its basic values, ideological guidelines and cultural codes. Within the framework of the comparative analysis, differences and common features in the methods of constructing national identity in American and Canadian literature are traced. American literary texts tend to affirm the idea of the "American dream", individualism and multicultural synthesis, where linguistic strategies are aimed at combining personal freedom and national unity. In contrast, Canadian literature demonstrates the priority of the theme of cultural pluralism, binationality (English and French-speaking traditions), as well as special attention to the spatial dimension of identity, where geography and nature become important markers of cultural identity. The role of artistic discourse in preserving and updating collective narratives that form a holistic view of the nation is separately considered. It is found that in the USA the key discursive dominants are the ideas of democracy, equal opportunities, national exceptionalism and mobility, while Canadian texts focus on the issue of identity as a dialogue between cultures, a balance between traditions and globalization processes.

Key words: linguistic and cultural specificity, national identity, literary text, USA, Canada, multiculturalism, linguistic representation, cultural code, literary discourse.

Постановка проблеми. Проблематика втілення національної ідентичності у художніх текстах США та Канади становить особливий інтерес для сучасних лінгвокультурних студій, оскільки саме література відображає і водночас формує уявлення про націю, її культурні цінності, світоглядні орієнтири та колективну пам'ять. Національна ідентичність не є статичним феноменом: вона постійно перебуває в процесі переосмислення під впливом історичних подій, соціальних трансформацій, глобалізаційних викликів і міжкультурної взаємодії. У цьому контексті художні тексти виступають значущим інструментом репрезентації національної самобутності, адже вони акумулюють мовні й культурні коди, здатні актуалізувати різні виміри ідентичності – від індивідуального до колективного, від локального до глобального.

Актуальність проблеми зумовлена кількома чинниками. По-перше, США і Канада є поліетнічними та мультикультурними державами, у яких літературний простір відображає постійний діалог культур, що потребує дослідження механізмів мовного і дискурсивного конструювання ідентичності. По-друге, у науковому дискурсі США домінує концепт «американської мрії», що у художніх текстах постає як універсальний символ національної самосвідомості, тоді як канадська література значною мірою зосереджена на проблематиці бінаціональності та культурного плюралізму. Це створює передумови для компаративного аналізу, який дає змогу виявити як специфічні, так і спільні моделі репрезентації національної ідентичності.

По-третє, дослідження художніх текстів США та Канади в лінгвокультурному аспекті дозволяє глибше зрозуміти, як література функціонує у сучасному світі як засіб ідентифікації та культурної самоорганізації суспільства. Однак у науковій літературі досі бракує комплексних досліджень, що поєднували б лінгвістичний, культурологічний та літературознавчий аналіз художнього дискурсу обох країн у контексті національної ідентичності.

Відтак постає потреба у системному вивченні лінгвокультурної специфіки втілення національної ідентичності у художніх текстах США та Канади, що дозволить окреслити шляхи формування культурної самобутності кожної нації та виявити їхні особливості в умовах глобалізованого світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні наукові студії, присвячені проблематиці національної ідентичності в художніх текстах США та Канади, демонструють тенденцію до міждисциплінарного підходу, що поєднує методи критичного дискурс-аналізу, соціолінгвістики, антропології та літературознавства. У низці праць простежується увага до того, як мовні стратегії та нарративні моделі формують і транслують уявлення про націю, її культурні коди та соціальні цінності. Так, у монографії *American National Identity: Language Patterns and Myths Across the Centuries* [1] акцент зроблено на виявленні лінгвістичних маркерів американської ідентичності у ключових текстах та дискурсах, що зумовили становлення національної свідомості США. Значний внесок у дослідження взаємозв'язку мови та ідентичності зробила канадська науковиця Моніка Геллер [2], яка вивчає мовну антропологію, роль мови у побудові соціальної різниці та формуванні постнаціональних ідентичностей у франко-англомовному середовищі Канади. Її колега Шана Поплак розробила ґрунтовні підходи до аналізу мовних варіацій і двомовних практик, що дозволяє простежити, як змішання мовних кодів впливає на конструювання національної самобутності.

Літературознавчий вимір проблеми висвітлює дослідження Кеті Анна-Тан у своєму дослідженні *Reconfiguring Citizenship and National Identity in the North American Literary Imagination, 1850–2010* [3] у якому показано, як у літературі США та Канади відбувається переосмислення концептів громадянства та належності до нації. Аналогічні акценти містяться й у працях Поплак С. [4], де художні тексти аналізуються як простір конструювання альтернативних національних історій, зокрема через воєнні нарративи або літературу представників корінних народів. Важливим доповненням є емпіричні дослідження, серед яких виділяється стаття в *International Journal of Canadian Studies* [5], що пропонує порівняльний аналіз громадської думки щодо критеріїв національної належності у США та Канаді. Автори доводять, що аме-

риканська модель тяжіє до більш чітких і виключних параметрів (місце народження, релігія, тривалість проживання), тоді як канадська ідентичність демонструє більшу гнучкість і відкритість.

Окремої уваги заслуговує міждисциплінарний підхід, де показано, що формально інклюзивні національні ідентичності США та Канади на практиці нерідко виявляють внутрішні обмеження, пов'язані з расовими уявленнями, історичними контекстами та щоденними соціальними практиками. Таким чином, сучасні дослідження підтверджують, що національна ідентичність у північноамериканському контексті не є однорідною чи усталеною, а формується у динамічному процесі взаємодії культур, мовних варіацій, історичних наративів і соціальних практик. Виявлені тенденції створюють надійну основу для подальшого вивчення художніх текстів як носіїв лінгвокультурних стратегій репрезентації національної ідентичності.

Метою статті є комплексне дослідження лінгвокультурної специфіки втілення національної ідентичності у художніх текстах США та Канади з урахуванням міждисциплінарного підходу, що поєднує лінгвістичний, культурологічний та літературознавчий аналіз. У центрі уваги перебуває з'ясування того, яким чином мовні засоби, художні стратегії та культурні коди відображають і конструюють національну самобутність у різних історичних і соціальних контекстах. Особливий акцент робиться на виявленні відмінностей і спільних рис у репрезентації американської та канадської моделей ідентичності: від ідеї «американської мрії» та індивідуалістичної парадигми – до концепту культурного плюралізму й бінаціональності Канади. Досягнення цієї мети дозволить не лише поглибити розуміння художніх текстів як інструментів формування національної свідомості, але й окреслити місце США та Канади в ширшому контексті глобалізованого культурного простору.

Виклад основного матеріалу. Художні тексти США та Канади становлять особливу сферу для вивчення процесів конструювання національної ідентичності, адже вони відображають не лише індивідуальні світоглядні установки авторів, а й колективні уявлення суспільства про власну самобутність. Література функціонує як своєрідний «дзеркальний простір» культури, де через мову, наративні моделі, символи та образи відтворюються уявлення про націю, її історію, культурні цінності й майбутнє.

1. Мовні стратегії репрезентації ідентичності в художніх текстах США.

Американська література традиційно відзначається орієнтацією на ідеї свободи, рівності та прагнення до самореалізації, що втілилися у концепті «американської мрії». Уже в класичних текстах, починаючи з доби Просвітництва та романтизму, зокрема у творах Вашингтона Ірвінга, Натаніеля Готорна та Германа Мелвілла [6; 7; 8], помітна увага до питань свободи індивіда й формування нової національної свідомості, відмінної від європейської. Мовні маркери цього процесу проявляються у використанні метафор фронтиру, символіки відкритого простору та концептів можливостей, що відкриваються перед людиною у «новому світі».

Особливо виразно національна ідентичність конструюється у ХХ ст., коли на перший план виходить багатокультурний характер американського суспільства. У прозі афроамериканських письменників (Лангстон Г'юс, Ральф Еллісон, Тоні Моррісон [9; 10; 11]) мова стає не лише художнім засобом, а й інструментом самоствердження, що дозволяє представникам маргіналізованих спільнот артикулювати власний досвід і віднайти своє місце в національному дискурсі. Тут активно використовуються елементи афроамериканського варіанту англійської, діалектизми та етнокультурні алюзії, які підкреслюють ідею багатоголосості та гібридності американської ідентичності.

Не менш важливою є репрезентація національної ідентичності в американській літературі міграційного досвіду. Письменники єврейського, ірландського, італійського чи азійського походження (наприклад, Бернард Маламуд, Емі Тен, Джумпа Лагірі [12; 13; 14]) у своїх творах відтворюють складний процес поєднання культурних традицій із вимогами інтеграції в американське суспільство. Мовна палітра цих текстів поєднує англійську з етнічними елементами,

демонструючи феномен культурної гібридизації як невід’ємної складової національної ідентичності США.

Водночас американська література активно підтримує ідеологему «винятковості» (American exceptionalism), яка через символіку демократії, прогресу та глобальної місії США транслюється у художніх образах. Таким чином, мова американських текстів не лише віддзеркалює внутрішнє розмаїття культури, а й формує уявлення про націю як про єдиний, хоча й багатоголосий, культурний організм.

2. Канадська модель ідентичності у художньому дискурсі.

На відміну від США, де національна ідентичність базується на міфі про свободу й рівні можливості, канадська література тяжіє до репрезентації культури як простору співіснування та діалогу. Тут особливе місце займає тема бінаціональності – співіснування англосовної та франкомовної традицій, що створює унікальний контекст культурного розвитку країни.

Франкомовна література Квебеку (Габріель Руа, Анна Ебер, Мікель Тремблей) відображає прагнення до збереження мовної й культурної самобутності, часто підкреслюючи конфліктність відносин між франко- та англосовною спільнотами [16]. У таких текстах мова є інструментом спротиву та культурного самоствердження, а використання діалектизмів і локальних варіантів французької підкреслює відмінність від метрополійної традиції.

В англосовній літературі Канади головними темами виступають природа, простір і питання мультикультуралізму. Канадський пейзаж – від величних просторів півночі до «канадського щита» – стає символом національної ідентичності, який формує відчуття «іншості» у порівнянні зі США. Водночас у канадських текстах постійно актуалізується проблема співіснування численних етнічних груп, що зумовило появу концепту мультикультуралізму як державної політики та культурної практики.

Окремої уваги заслуговує література корінних народів Канади, яка через мовні маркери, міфологічні алюзії та наративні структури репрезентує інший спосіб бачення національної ідентичності. Тут мова виступає не лише комунікативним інструментом, а й сакральним кодом, який зберігає колективну пам’ять і культурну тяглість.

3. Порівняльний аспект: спільне та відмінне.

Порівняння художніх текстів США та Канади дозволяє окреслити кілька важливих спільних і відмінних рис у конструюванні національної ідентичності. Спільним є акцент на багатокультурності та необхідності діалогу між культурами: обидві літератури демонструють увагу до міграційного досвіду, етнічного розмаїття та культурної гібридності. Проте в США цей досвід часто інтерпретується крізь призму індивідуалістичної моделі самореалізації, тоді як у Канаді він розглядається як процес колективного співіснування в багатокультурному суспільстві.

Відмінності простежуються також у символічних репрезентаціях: для США ключовими є ідеї свободи, мобільності та винятковості, тоді як для Канади – теми простору, природи, гармонізації культурних відмінностей і пошуку власного «канадського голосу». Таким чином, американська модель ідентичності базується на ідеологемах універсальності, тоді як канадська підкреслює унікальність культурного діалогу та територіальної специфіки.

4. Лінгвокультурна специфіка як ключ до розуміння національної ідентичності.

Мова у художніх текстах США та Канади виконує функцію не лише засобу художньої виразності, а й важливого маркера національної належності. Використання діалектизмів, етнокультурних алюзій, міжмовних запозичень створює ефект автентичності, забезпечує відчуття «вкоріненості» літературного тексту у певному культурному ґрунті. У США ці мовні маркери часто відображають синтез різних культурних традицій, тоді як у Канаді вони слугують інструментом підкреслення багатоголосності та рівноправності культур.

Таким чином, художні тексти США та Канади демонструють різні, проте взаємодоповнювальні моделі репрезентації національної ідентичності. Американська модель ґрунтується на універсалізації та утвердженні ідеї свободи, тоді як канадська – на акценті мультикультурності

та гармонізації різних культурних голосів. Обидві моделі підтверджують тісний зв'язок мови, культури та літератури в процесі формування й осмислення національної ідентичності.

Висновки. У ході дослідження було з'ясовано, що художні тексти США та Канади становлять важливий культурний простір, у якому відбувається формування, закріплення та трансляція національної ідентичності. Вони виступають не лише відображенням соціально-історичних реалій, а й активним чинником у побудові національного образу, адже мова, художні стратегії та символи у таких текстах функціонують як ключові інструменти осмислення колективної самотності.

У випадку США домінуючими виявилися концепти «американської мрії», свободи, рівних можливостей і винятковості, які втілюються в художніх текстах через символіку фронтиру, образи мобільності, багатокультурний синтез та ідеологему індивідуальної самореалізації. Американська література репрезентує націю як відкриту, але водночас єдину культурну спільноту, здатну інтегрувати етнічні й мовні різноманіття в універсальну модель громадянської ідентичності. Особливу роль тут відіграють літературні практики маргіналізованих груп, які через специфічні мовні коди та художні стратегії вносять у дискурс ідентичності нові смисли, спрямовані на перегляд домінантних нарративів.

У Канаді ж національна ідентичність у художніх текстах набуває іншого виміру. Центральним тут постає концепт мультикультуралізму, що відображає прагнення гармонізувати співіснування різних культурних і мовних спільнот. Література Канади розкриває бінаціональність країни через взаємодію англомовної та франкомовної традицій, а також через голоси корінних народів, які пропонують альтернативні способи бачення історії та культури. Важливим символом канадської ідентичності виступає простір – природа, географія, ландшафт – як маркер культурної самотності та відмінності від американської моделі.

Порівняльний аналіз показав, що американська ідентичність тяжіє до універсалізації й утвердження ідеї свободи та прагматизму, тоді як канадська наголошує на культурному діалозі, різноманітті та пошуку балансу між традиціями й глобалізаційними впливами. Обидві моделі засвідчують, що мова в літературі виконує функцію збереження й передачі культурної пам'яті, водночас створюючи нові інтерпретації національної належності.

Таким чином, художні тексти США та Канади демонструють тісний взаємозв'язок між мовою, культурою та націєтворенням. Вони є не лише дзеркалом суспільних процесів, а й активним майданчиком конструювання ідентичності, що враховує як історичну спадщину, так і сучасні виклики глобалізованого світу. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на глибший аналіз дискурсивних стратегій у літературі окремих етнокультурних груп, що дозволить розширити уявлення про динаміку формування національної ідентичності у північноамериканському контексті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Isentyeva A., Tolochin I. *American National Identity: Language Patterns and Myths Across the Centuries*. Cham, 2024. 283 с.
2. Heller M., Bell L. A., Daveluy M., McLaughlin M., Noël H. *Sustaining the Nation: The Making and Moving of Language and Nation*. Oxford, 2015. 288 с.
3. Tan K.-A. *Reconfiguring Citizenship and National Identity in the North American Literary Imagination, 1850–2010*. Detroit: Wayne State University Press, 2015. 432 с.
4. Poplack S. *Borrowing. Loanwords in the Speech Community and in the Grammar*. New York, 2018. 272 с.
5. Raney T. Quintessentially Un-American? Comparing Public Opinion on National Identity in English Speaking Canada and the United States. *International Journal of Canadian Studies / Revue internationale d'études canadiennes*, 2010, № 42, с. 105–123.
6. Irving W. *The Legend of Sleepy Hollow and Other Stories*. New York, 1999. 368 с.
7. Hawthorne N. *The Scarlet Letter*. New York, 2008. 272 с.

8. Melville H. *Moby-Dick; or, The Whale*. London, 2003. 720 с.
9. Hughes L. *The Collected Poems of Langston Hughes*. New York, 1994. 736 с.
10. Ellison R. *Invisible Man*. New York, 1995. 608 с.
11. Morrison T. *Beloved*. New York, 2004. 324 с.
12. Malamud B. *The Assistant*. New York, 2003. 246 с.
13. Tan A. *The Joy Luck Club*. New York, 2006. 352 с.
14. Lahiri J. *Interpreter of Maladies*. Boston, 1999. 198 с.
15. Heller M. Language choice, social institutions, and symbolic domination. *Language in Society*, 2009, № 3, с. 373–405.
16. Poplack S., Dion N., Zentz L. Phrase-final prepositions in Quebec French: An empirical study of contact, code-switching and resistance to convergence. *Bilingualism: Language and Cognition*. 2012. Vol. 15, № 2. p. 203–225.

Дата надходження статті: 24.09.2025

Дата прийняття статті: 22.10.2025

Опубліковано: 30.12.2025